Archeologisch onderzoek Ruurlo, Sportvelden e.o.

Inventariserend Veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 851

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgevers:
SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportpark 't Rikkelder

Grontmij Nederland B.V.
Assen, 11 januari 2010

Grontmij

DR283983 , revisie 1

Verantwoording

Titel	:	Archeologisch onderzoek Ruurlo, Sportvelden e.o.
Subtitel	:	Inventariserend Veldonderzoek
		GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 851
Projectnummer	:	DR283983
Referentienummer	:	DR283983
Revisie	:	1
Datum	:	11 januari 2010

Auteur(s)	:	mevr. H. Boon & mevr. drs. Y. Boekema
E-mail adres	:	hilde.boon@grontmij.nl, ypkje.boekema@grontmij.nl
Gecontroleerd door	:	dhr. dr. J.J. Hekman
Paraaf gecontroleerd	:	Ho G
Goedgekeurd door	:	dhr. drs. R.F.M. Onck
Paraaf goedgekeurd	:	BH
Contact	:	Stationsplein 12 9401 LB Assen Postbus 29 9400 AA Assen T +31 592 33 88 99 F +31 592 33 06 67 noord@grontmij.nl www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

Datum opdracht	: September 2009		
concept	: 12 oktober 2009		
definitief	: 11 januari 2010		
Opdrachtgevers	: SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportpark 't Rikkelder		
Uitvoerder	: Grontmij Nederland B.V.		
	Mevr. drs. Y. Boekema & dhr. A.D. Warkor		
Beheer documentatie en/of vondsten	Grontmij Nederland B.V., Assen		
Bevoegd gezag	: Gemeente Berkelland		
Locatie	: gemeente	:	Berkelland
	plaats	:	Ruurlo
	toponiem	:	Sportveld 't Rikkelder
	RD-coördinaten	:	N x: 228.250 / y: 455.990
			O x: 228.375 / y: 455.830
			Z x: 228.160 / y: 455.625
			W x: 228.070 / y: 455.765
	kaartblad		34C Ruurlo
	afm. plangebied	:	Nieuwbouwlocatie: 1,05 ha Kantine/kleedkamer: 1000 m^2 School: 1250 m^2
AMK	: monumentnr.	:	-
Archis2	: CIS-code	:	37171

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5
1.1 Algemeen 5
1.2 Aanleiding en doel 5

2 Bureauonderzoek 6
2.1 Werkwijze 6
2.2 Geologie 6
2.3 Geomorfologie 6
2.4 Bodem 6
2.5 Historische, huidige en toekomstige situatie 7
2.6 Bewoningsgeschiedenis 7
2.7 Archeologie 8
2.7.1 AMK 8
2.7.2 Archis2 8
2.7.3 IKAW 10
2.7.4 Gemeentelijke beleidskaart Berkelland 10
2.7.5 CHW 10
2.7.6 KICH 10
2.8 Archeologische verwachting 10

3 Veldonderzoek 12
3.1 Werkwijze 12
3.2 Resultaten veldonderzoek 12
3.2.1 Bodemopbouw 12
3.2.2 Reliëf 12

4 Evaluatie 13
4.1 Conclusies 13
4.2 Advies 13

Bijlage 1: Locatie plangebied

Bijlage 2: Historische kaart 1773-1794

Bijlage 3: Archeologische basiskaart

Bijlage 4: Archeologische beleidskaart Ruurlo

Bijlage 5: Locatie boringen en advieskaart

Bijlage 6: Boorprofielen

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportpark 't Rikkelder heeft Grontmij Nederland B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor drie deellocaties bij de te herontwikkelen sportvelden van sportpark 't Rikkelder. Het onderzoek heeft bestaan uit een bureaustudie, het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (IVO-B) en de rapportage hierover. Er is een booronderzoek uitgevoerd met aandacht voor geomorfologie, bodemopbouw en de mate van bodemverstoring. Tevens is gelet op de aanwezigheid van eventuele archeologische resten.

De totale oppervlakte van de te onderzoeken terreinen bedraagt circa 1,3 hectare. De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in Bijlage 1. Het maaiveld ter plaatse van het plangebied ligt gemiddeld op 18 m +NAP.

De betreffende werkzaamheden zijn conform de richtlijnen van het handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1) uitgevoerd. Grontmij beschikt over een eigen opgravingsvergunning afgegeven door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

1.2 Aanleiding en doel

Onderhavig onderzoek is uitgevoerd in het kader van geplande woningbouw, de bouw van een kantine met kleedkamers en de bouw van een school binnen het plangebied. De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande realisatie zullen eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem verstoren en/of vernietigen. Derhalve dienen de archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te worden gebracht.

Allereerst is een bureauonderzoek uitgevoerd, waarbij een specifiek verwachtingsmodel is opgesteld. Op basis van dit verwachtingsmodel is binnen het plangebied een Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen (IVO-B) uitgevoerd, waarbij de archeologische verwachting uit het bureauonderzoek in het veld is getoetst.

Op basis van de resultaten van het onderzoek zal een nader advies worden gegeven met betrekking tot de noodzaak van eventueel archeologisch vervolgonderzoek en, indien dit het geval is, uit welke stappen dit zou moeten bestaan. Dit advies dient te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Het doel van het bureauonderzoek is om de bekende en potentiële archeologische waarden van het plangebied in kaart te brengen. Hierbij is gebruik gemaakt van bodemkaarten en van geologische, topografische en historische kaarten, het Archeologisch Informatiesysteem (Archis2) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), de Archeologische Monumentenkaart (AMK), de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) en overige relevante literatuur. Aan de hand van deze gegevens is een specifieke archeologische verwachting opgesteld.

2.2 Geologie

De afzettingen die in het plangebied aan de oppervlakte voorkomen, dateren uit het pleistoceen (zie Tabel 2.1).

Tabel 2.1 Indeling van het Kwartair

chronostratigrafie				jaren geleden		
Kwartair	Holoceen	Subatlanticum		3.000	-	heden
		Subboreaal		5.000	-	3.000
		Atlanticum		8.000	-	5.000
		Boreaal		9.000	-	8.000
		Preboreaal		10.000	-	9.000
	Pleistoceen	Laat		130.000	-	10.000
			Weichselien (ijstijd)	*120.000*	-	*10.000*
			Eemien	*130.000*	-	*120.000*
		Midden		800.000	-	130.000
			Saalien (ijstijd)	*200.000*	-	*130.000*
			Elsterien (ijstijd)	*400.000*	-	*315.000*
		Vroeg		2.400.000	-	800.000

Tijdens de laatste ijstijd kwam er geen landijs voor in Nederland. Wel was het klimaat koud en droog. Er ontstond een toendralandschap met weinig begroeiing, waardoor de wind vrij spel had. Zand, dat eerder door rivieren en smeltwaterstromen was afgezet, werd door de wind meegenomen en elders weer neergelegd. Dit zand komt in het plangebied aan het oppervlak voor en behoort tot het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel.

2.3 Geomorfologie

De Geomorfologische kaart[1] geeft de mate van reliëf en de vormen aan die in het landschap te onderscheiden zijn. Het plangebied ligt op een dekzandplateau al dan niet met oud bouwlanddek (eenheid 4F5). De vlaktes binnen deze plateaus zijn mede onder invloed van de mens ontstaan.

2.4 Bodem

De bodems in het plangebied worden op de Bodemkaart[2] getypeerd als hoge, zwarte enkeerdgronden, bestaande uit lemig fijn zand (eenheid zEz23). Deze gronden liggen in het dekzand-

[1] Alterra, geraadpleegd via Archis2
[2] Alterra, geraadpleegd via Archis2

gebied en bestaan uit een humushoudende laag met een dikte van 0,50 tot 1,20 m. Hieronder ligt dekzand, vaak met een humuspodzol[3].
Enkeerdgronden ontstaan op podzolgronden doordat de akkers (vanaf de Middeleeuwen) bemest werden met mest en plaggen uit de potstal. In de loop van de eeuwen is er een donkerbruin dek (ook wel esdek genoemd) ontstaan waardoor de oude bouwvoor, met eventueel de archeologische resten, goed bewaard kan zijn gebleven. Enkeerdgronden zijn daarom archeologisch waardevol. Esdekken werden vaak aangelegd in relatief hoge delen in het landschap. Ter plekke van het plangebied bestaan de grote complexen met zwarte enkeerdgronden uit een aantal afzonderlijke, kleinere hoogten, die gescheiden zijn door lagere stroken waarin wegen en boerderijen liggen.

2.5 Historische, huidige en toekomstige situatie

Op oude historische kaarten, zoals een kaart uit 1773-1794 (zie Bijlage 2) en het kadastrale minuutplan uit 1811-1832[4] wordt het plangebied weergegeven als bouwland. Destijds lag het aan de rand van de bebouwing van Ruurlo, nabij een pastorie. Het plangbied heeft lange tijd als bouwland bestaan. Pas vanaf de jaren '80 van de 20e eeuw staat het plangebied niet langer meer als landbouwgrond, maar als sportterrein op de topografische kaarten.[4]
Ook tegenwoordig betreft het plangebied een sportterrein. In de drie deelgebieden zullen woningen, een kantine met kleedkamers en een school gebouwd gaan worden. Een deel van het plangebied blijft in gebruik als sportterrein.

2.6 Bewoningsgeschiedenis

De naam Ruurlo stamt af van de woorden Roder, wat gerooid bos betekent, en Lo, wat open parkbos betekent.[5] Van oudsher is het dorp een Frankische bosontginning. De omgeving van het dorp was drassig en laaggelegen. Op de hoger gelegen gronden kon bewoning plaatsvinden. Verspreid in het landschap stonden een aantal hoeven, van waaruit de bossen werden ontgonnen. Er werden akkers aangelegd. Vanaf de late Middeleeuwen is een min of meer aaneengesloten eslandschap ontstaan.[6] In de 14e eeuw werden de kerk en een kasteel, het Huize Ruurlo gebouwd. Het centrum van Ruurlo ontstond in de 18e eeuw uit een aantal samenkomende wegen.[7]

Tabel 2.2 Overzicht van archeologische perioden[8]

Periode	Tijd		
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)		tot	9.000 v.Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr.	-	4.900 v.Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr.	-	1.900 v.Chr.
Bronstijd	1.900 v.Chr.	-	800 v.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr.	-	12 v.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr.	-	450 n.Chr.

[3] Een intacte podzolbodem bestaat van boven naar beneden uit een A-horizont (strooiselaag/humushoudende bovengrond; doorgaans niet meer herkenbaar of aanwezig), een E-horizont (uitspoelingslaag), een B-horizont (inspoelingslaag) en/of een BC-horizont (overgangslaag) en een C-horizont (het moedermateriaal). Podzolering ontstaat in relatief hoge en droge zandgronden. Dit waren in de Steentijd bij uitstek de locaties voor nederzettingen.
[4] Via www.watwaswaar.nl
[5] www.wikipedia.org
[6] Monumenten Inventarisatie Project 1989. *Gemeentebeschrijving Ruurlo.* pp. 8-12
[7] www.wikipedia.org; www.gemeenteberkelland.nl
[8] Voor de dateringen is gebruik gemaakt van:
Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 1996. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, I: Laat-Paleolithicum. In: Palaeohistoria 37/38 (1995-1996), pp. 71-125.
Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2000. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, II: Mesolithicum. In: Palaeohistoria 39/40 (1997-1998), pp. 99-164.
Lanting, J.N. & J. van der Plicht, 2002. De C14-chronologie van de Nederlandse Pre- en Protohistorie, III: Neolithicum. In: Palaeohistoria 41/42 (1999-2000), pp. 99-164.

Vroege Middeleeuwen	450	-	1.050 n.Chr.
Late Middeleeuwen	1.050	-	1.500 n.Chr.
Nieuwe Tijd	1.500	-	heden

2.7 Archeologie

2.7.1 AMK

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland. De terreinen zijn beoordeeld op verschillende criteria (kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde). Op grond daarvan zijn de terreinen ingedeeld in categorieën met archeologische waarde, hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde (o.a. de beschermde monumenten). De AMK is in samenwerking met de betreffende provincie en gemeentelijk archeologen ontwikkeld.

In het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied zijn geen AMK-terreinen geregistreerd.

2.7.2 Archis2

In Archis2 van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) staan alle bekende archeologische waarnemingen geregistreerd. In het plangebied zijn geen waarnemingen geregistreerd. In de directe omgeving, binnen een straal van 500 m, zijn elf waarnemingen geregistreerd (zie Tabel 2.3 en Bijlage 3). Eén waarneming (nr. 50029) betreft een vondst van wat bouwkeramiek op het sportterrein. Deze vondst is gedaan tijdens een booronderzoek. De overige tien waarnemingen betreffen vondsten die gedaan zijn tijdens een booronderzoek (waarn.nr. 49928), een opgraving (waarn.nr. 405193) en een proefsleuvenonderzoek (overige waarnemingen) op een perceel ten westen van het sportterrein, aangrenzend aan één van de deelgebieden.

Tabel 2.3 Waarnemingen in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied.

waarn. nr	complex	aard	datering van	tot
49928	Nederzetting	Aardewerk	IJzertijd laat	IJzertijd laat
		IJzerslak	IJzertijd laat	Middeleeuwen vroeg
50029	-	Baksteen	Romeinse tijd vroeg	Nieuwe tijd C
		Verbrande (hutten)leem	Neolithicum	Nieuwe tijd C
400435	Nederzetting	Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Aardewerk, steengoed	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd B
		Aardewerk	IJzertijd laat	IJzertijd laat
		Aardewerk, Pingsdorf; kogelpot	Middeleeuwen laat A	Middeleeuwen laat A
		Tefriet	Bronstijd laat	Middeleeuwen laat B
		IJzerslak (35 fr)	Bronstijd midden	Nieuwe tijd C
		Steen (3 st)	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
		Bouwkeramiek; pijp; aardewerk	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
400437	Nederzetting	Aardewerk	IJzertijd laat	IJzertijd laat
		Steengoed, Raerens	Nieuwe tijd A	Nieuwe tijd A
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
		Steen; houtskool	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
400439	Nederzetting	Aardewerk, Regout	Nieuwe tijd C	Nieuwe tijd C
		Aardewerk, roodbakkend	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
		Aardewerk	IJzertijd laat	IJzertijd laat
		Bouwkeramiek	Romeinse tijd vroeg	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd C
		IJzerslak	Bronstijd midden	Nieuwe tijd C
400441	Nederzetting	Aardewerk, deksel	Romeinse tijd vroeg	Romeinse tijd midden
		Aardewerk	Romeinse tijd	Romeinse tijd
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C

		Steen (4st); graniet; vuursteen onbewerkt	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
		Aardewerk, kom	IJzertijd midden	IJzertijd midden
		Leisteen	Romeinse tijd	Nieuwe tijd C
		Aardewerk, Regout	Nieuwe tijd C	Nieuwe tijd C
		IJzerslak	Bronstijd midden	Nieuwe tijd C
400443	Nederzetting	Steengoed; bouwkeramiek; aardewerk	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Leisteen	Romeinse tijd	Nieuwe tijd C
		Aardewerk; Regout	Nieuwe tijd C	Nieuwe tijd C
		Brokjes gietijzer; sintels	Bronstijd midden	Nieuwe tijd C
		Steen (10 st); houtskool	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
		Aardewerk, Andenne	Middeleeuwen laat A	Middeleeuwen laat A
400455	Nederzetting	Leisteen	Romeinse tijd	Nieuwe tijd C
		IJzerslak	Bronstijd midden	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
		Steengoed	Nieuwe tijd B	Nieuwe tijd B
		Steen (4 st); vuursteen onbewerkt	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
		Steengoed	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd B
		Bouwkeramiek	Romeinse tijd vroeg	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
400457	Nederzetting	Aardewerk, kogelpot	Middeleeuwen vroeg C	Middeleeuwen laat B
		Aardewerk, kogelpot	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
		Bouwkeramiek	Romeinse tijd vroeg	Nieuwe tijd C
		Steengoed	Nieuwe tijd B	Nieuwe tijd B
		IJzeren spijker; bouwkeramiek; amorf ijzer; ijzerslak; sintel	Nieuwe tijd	Nieuwe tijd
		Aardewerk	IJzertijd laat	IJzertijd laat
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Steen	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
400459	Nederzetting	IJzerslak	Bronstijd midden	Nieuwe tijd C
		Aardwerk, kogelpot	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
		Vuursteen, onbewerkt; steen	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	IJzertijd laat	IJzertijd laat
		Aardewerk	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Aardewerk, kogelpot	Middeleeuwen vroeg C	Middeleeuwen laat B
405193	Nederzetting	Aardewerk (72 fr)	Neolithicum vroeg A	Nieuwe tijd C
		Metaal	Neolithicum midden B	Nieuwe tijd C
		Aardewerk (92 fr)	IJzertijd vroeg	IJzertijd laat
		Pijp	Nieuwe tijd B	Nieuwe tijd C
		Leisteen	Romeinse tijd	Nieuwe tijd C
		Steengoed, Siegburgs	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd A
		Aardewerk, draaischijf geglazuurd	Middeleeuwen laat B	Middeleeuwen laat B
		Aardewerk, kogelpot	Middeleeuwen vroeg C	Middeleeuwen laat B
		Steengoed, Vredens	Middeleeuwen laat B	Nieuwe tijd B
		Dekpan (12 fr); melkglas	Nieuwe tijd C	Nieuwe tijd C
		Baksteen (19 fr); aardewerk	Middeleeuwen laat A	Nieuwe tijd C
		Glas	Bronstijd vroeg	Nieuwe tijd C
		Steen; vuursteen; bot; houtskool	Paleolithicum	Nieuwe tijd C
		Aardewerk, Pingsdorf	Middeleeuwen vroeg D	Middeleeuwen laat A
		Steengoed, Keuls; Siegburgs; Raerens	Nieuwe tijd A	Nieuwe tijd A
		(verbrande) leem; oven *houtskoolmeilers*	Neolithicum	Nieuwe tijd C
		Aardewerk	Romeinse tijd vroeg A	Romeinse tijd vroeg B
		Aardewerk	IJzertijd laat	Romeinse tijd vroeg A
		Aardewerk	Middeleeuwen vroeg C	Middeleeuwen vroeg D
		Paalkuil	Mesolithicum	Nieuwe tijd C

De vondsten die tijdens het booronderzoek, het proefsleufonderzoek en de opgraving zijn gedaan betreffen nederzettingsresten die ruwweg gedateerd kunnen worden tussen de midden-IJzertijd en de Romeinse tijd, en tussen de tweede helft van de vroege Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. De vondsten betreffen voornamelijk aardewerk, maar ook sporen van metaalbewerking zijn aangetroffen.
Bij de waarneming op het sportterrein wordt vermeld dat het esdek ter plekke intact is.

2.7.3 IKAW

De IKAW geeft voor heel Nederland de trefkans aan op de aanwezigheid van archeologische resten. Die trefkans is aangegeven in vier categorieën: een hoge, middelhoge, lage en zeer lage trefkans. De kaart is voornamelijk gebaseerd op de bodemkaart. Volgens de IKAW heeft het plangebied een hoge trefkans op het aantreffen van archeologische resten.

2.7.4 Gemeentelijke beleidskaart Berkelland

Voor de gemeente Berkelland is een eigen archeologische beleidskaart opgesteld.[9] Hierin staat aangegeven welke archeologische verwachtingswaarde een gebied heeft en wordt advies gegeven met betrekking tot bescherming en/of onderzoek.
Op de gemeentelijke beleidskaart wordt aangegeven dat het plangebied een archeologisch waardevol verwachtingsgebied is, bestaande uit een geomorfologische eenheid met een plaggendek. Het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting. De eventueel aanwezige archeologische resten zijn afgedekt door een dik plaggendek, waardoor de conservering waarschijnlijk goed is. Er wordt geadviseerd naar behoud in huidige staat te streven. Indien dit niet mogelijk is, wordt geadviseerd een vroegtijdig inventariserend onderzoek uit te voeren.

2.7.5 CHW

In aanvulling op de landelijke verwachtingskaarten hebben veel provincies eigen verwachtingskaarten vervaardigd, waarin veel lokale gebiedskennis is opgenomen. Deze kaarten hebben over het algemeen een hoger detailniveau dan de landelijke kaarten. De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland geeft inzicht in de archeologische, historisch-stedenbouwkundige en de historisch-geografische waarden van de regio.

Volgens de CHW heeft het plangebied een middelhoge cultuurhistorische waarde en een hoge archeologische waarde.

2.7.6 KICH

Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie heeft alle bekende archeologische en bouwkundige monumenten en historisch-geografische informatie samengebracht in een digitale kaart. Via deze kaart zijn cultuurhistorische waarden eenvoudig per gebied te bekijken. Het raadplegen van KICH heeft voor het plangebied geen aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot archeologie.

2.8 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in een eslandschap, bestaande uit enkeerdgronden. Dit zijn oude bouwlanddekken waaronder de oude bouwvoor, met eventueel de archeologische resten, goed bewaard kan zijn gebleven. Tijdens een booronderzoek op het sportterrein zijn enkele archeologische indicatoren aangetroffen, onder een intact esdek. Ook zijn er, direct ten westen van het plangebied, nederzettingsresten aangetroffen. Het is niet onwaarschijnlijk dat de nederzetting verder doorloopt, wellicht ook ter plekke van het plangebied.

Gezien de aanwezigheid van een esdek en de reeds bekende archeologische waarden in de directe omgeving van het plangebied geldt er een hoge archeologische verwachting voor de periodes IJzertijd tot en met de Romeinse tijd en het eind van de Vroege Middeleeuwen tot en met Nieuwe Tijd. Gezien het ontbreken van duidelijke archeologische indicatoren voor de Steentijd en de Bronstijd, alsmede de slechte bereikbaarheid van het gebied vanwege de dras-

[9] RAAP 2008. *Archeologische monumentenzorg in de gemeente Berkelland.* Raap-rapport 1701. Met dank aan dhr. Meijer, gemeente Berkelland, voor het beschikbaar stellen van de kaart.

sige omgeving, geldt er een middelhoge archeologische verwachtingswaarde voor deze periodes. Op basis van historische kaarten is het niet waarschijnlijk dat in recente periodes bebouwing binnen het plangebied is geweest die het bodemarchief zou hebben verstoord. De archeologische resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd worden in het esdek verwacht. Archeologische resten uit de vroegere periodes worden direct onder het esdek verwacht.

In het onderstaande wordt per periode aangegeven welke vondsten kunnen worden verwacht.

Paleolithicum en Mesolithicum
In het Paleolithicum en Mesolithicum werd het gebied mogelijk bezocht door nomadische jagers/verzamelaars. Deze trokken door het gebied en sloegen tijdelijke kampen op. Archeologische indicatoren uit deze periode bestaan uit verbrande of bewerkte vuurstenen afslagen, houtskool en sporen van haarden.

Neolithicum, Bronstijd en IJzertijd
Vanaf het Neolithicum gingen mensen op vaste plaatsen wonen waar ze nederzettingen bouwden. Verder deed men vanaf deze periode aan akkerbouw en veeteelt. Archeologische indicatoren uit het Neolithicum en de Bronstijd kunnen onder andere bestaan uit sporen (paalkuilen, waterputten, greppels), huttenleem, houtskool en voor de betreffende periode kenmerkend aardewerk.

Romeinse Tijd, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd
Archeologische indicatoren uit de periode Romeinse Tijd - Nieuwe Tijd kunnen bestaan uit onder andere sporen (paalkuilen, waterputten, greppels, afvalkuilen), funderingsresten, aardewerk, houtskool, metaal, glas en bot.

Bovenstaande verwachting is middels een inventariserend veldonderzoek getoetst.

4 Evaluatie

4.1 Conclusies

In opdracht van SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportpark 't Rikkelder heeft Grontmij Nederland B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor drie deellocaties bij de te herontwikkelen sportvelden van sportpark 't Rikkelder. Het onderzoek heeft bestaan uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied zich in een eslandschap bevindt, bestaande uit enkeerdgronden. Direct ten westen van het plangebied zijn nederzettingsresten aangetroffen. Binnen het plangebied wordt de kans op archeologische resten die dateren vanaf de IJzertijd hoog geacht. De kans op het aantreffen van archeologische resten uit eerdere perioden wordt middelhoog ingeschat.

Uit het veldonderzoek is gebleken dat de bodem in het grootste deel van het plangebied verstoord is. Bij een viertal boorlocaties is een intact esdek aangetroffen. Bij één boring is onder het intacte esdek tevens een onverstoord podzolprofiel aangetroffen.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt ter plaatse van de geplande kantine en school geen vervolgonderzoek aanbevolen[12].
Aangezien de kans groot wordt geacht dat de nederzettingsresten die direct ten westen van het plangebied zijn aangetroffen zich uitstrekken in de richting van het plangebied, wordt geadviseerd om ter hoogte van de boorlocaties 4 en 8, waar respectievelijk een intact esdek en intact esdek/onverstoord podzolprofiel is waargenomen, geen graafwerkzaamheden uit te voeren. Hierbij dient een marge van circa 15 m rondom de betreffende boringen in acht genomen te worden.
Indien dit niet mogelijk is, dient ter plaatse een proefsleuvenonderzoek plaats te vinden om vast te stellen of binnen het plangebied archeologische resten aanwezig zijn. Voor aanvang hiervan dient een Programma van Eisen opgesteld te worden, waarin de onderzoeksvragen, uitvoeringsaspecten en randvoorwaarden van het onderzoek worden opgenomen. Dit PvE dient door het bevoegd gezag goedgekeurd te worden. De locaties voor het vervolgonderzoek staan weergegeven in Bijlage 5.

Het onderzoek is gebaseerd op een steekproef. Indien tijdens de uitvoering van graafwerkzaamheden in de delen van het plangebied die niet voor vervolgonderzoek in aanmerking komen alsnog archeologische resten worden aangetroffen, dient direct contact opgenomen te worden met de bevoegde overheid.

Er wordt geadviseerd met betrekking tot de resultaten van het onderzoek en deze aanbeveling contact op te nemen met het bevoegd gezag.

---

[12] Ter plaatse van de geplande school is een intact esdek waargenomen. De oppervlakte van het terrein bedraagt 1.250 m^2. Ter plaatse zijn drie boringen verricht. Dit komt overeen met 24 boringen per hectare. Er mag worden aangenomen dat indien zich binnen het plangebied archeologische indicatoren zouden bevinden, deze met een dergelijk dicht boorgrid zouden zijn aangetroffen.

Bijlage 1

Locatie plangebied

Projectnummer	Datum	Bijlage	Formaat	GAR-nummer	CIS-code	Getekend	Controle	Akkoord	Schaal
DR 283983	23-09-09	1	A4	851	37171	HB	YB	JJH	1:25.000

Project

Archeologisch onderzoek Ruurlo, Sportvelden e.o.

Opdrachtgever

SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportpark 't Rikkelder

Onderdeel

Locatie plangebied

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, **T** +31 592 33 **88 99**, **F** +31 592 33 06 67

Grontmij

planning connecting respecting the future

bron: Topografische Dienst Kadaster & ANWB 2004. *Topografische Atlas Gelderland 1:25 000.* Den Haag. Blad 64 & 82.

Bijlage 2

Historische kaart 1773-1794

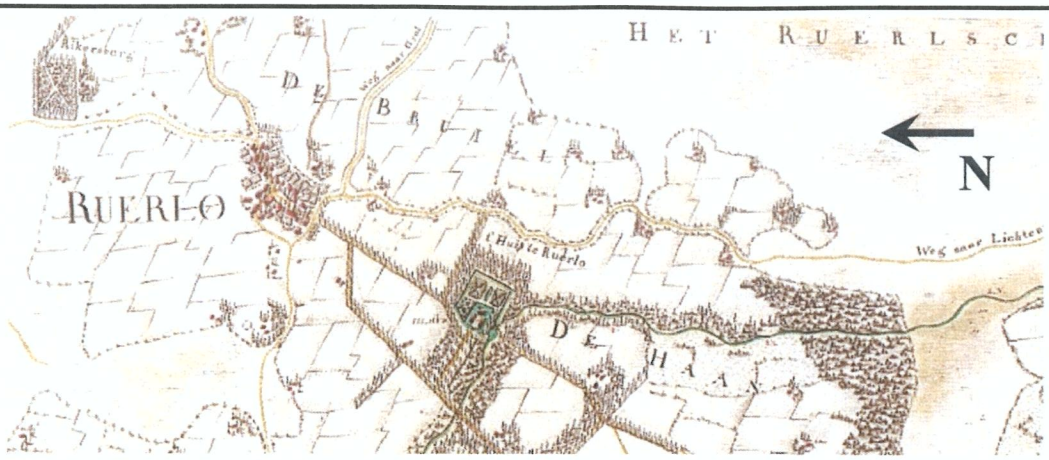

Projectnummer	Datum	Bijlage	Formaat	GAR-nummer	CIS-code	Getekend	Controle	Akkoord	Schaal
DR 283983	28-09-09		A4	851	37171	HB	YB	JJH	

Project

Archeologisch onderzoek Ruurlo, Sportvelden e.o.

Opdrachtgever

SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportveld 't Rikkelder

Onderdeel

Historische kaart 1773-1794

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, **T** +31 592 33 **88 99**, **F** +31 592 33 06 67

Grontmij

planning connecting respecting the future

bron: Versfelt, H.J. 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland. 1773-1794.* Groningen. Blad 75.

Bijlage 3

Archeologische basiskaart

Archeologisch onderzoek herontwikkelingen sportvelden VV Ruurlo

archeologische basiskaart

22-09-2009

Grontmij

228799 / 456211

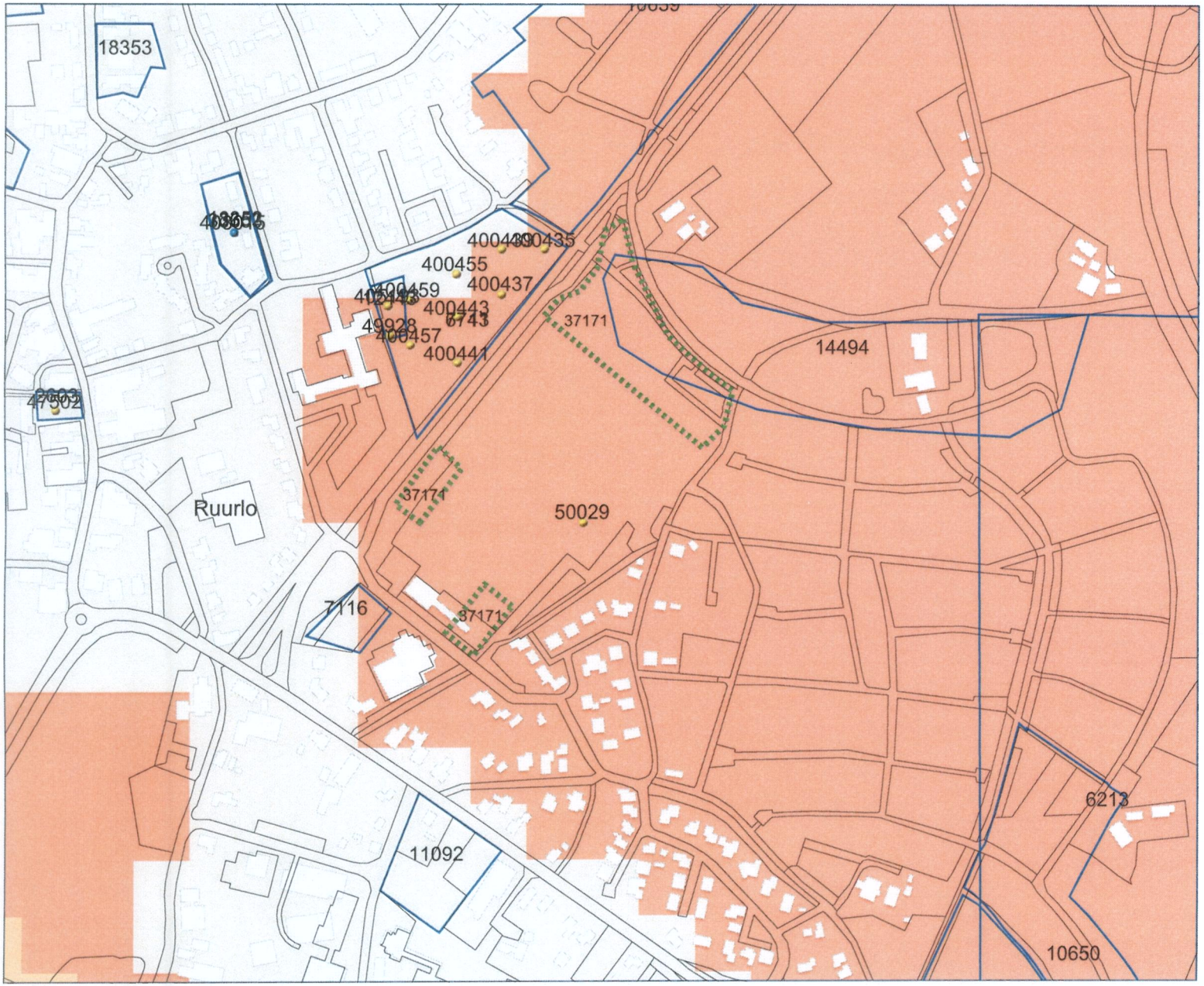

Legenda

- TOP10 ((c)TDN)
- WAARNEMINGEN
- VONDSTMELDINGEN
- ONDERZOEKSMELDINGEN
- HUIZEN

MONUMENTEN

- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

PLAATSNAMEN

PLANGEBIED

Schaal 1:5000

0 100 m

N

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

227734 / 455341

Bijlage 4

Archeologische beleidskaart Ruurlo

legenda

Archeologisch Waardevolle Gebieden (AWG)

AWG categorie 1 (terrein van zeer hoge archeologische waarde)

AWG categorie 2 (terrein van (hoge) archeologische waarde met rondom attentiezone van 50 m)

AWG categorie 3 (bekende archeologische vindplaats met rondom attentiezone van 50 m)

AWG categorie 4 (historische dorpskernen of gemeentelijk gebouwd monument)

AWG categorie 5 (de circumvallatielinie te Groenlo. Inclusief foutenmarge van 50 m aan weerszijde van niet vastgestelde delen (rode lijn) en archeologische bufferzone van 25 m aan weerszijde van wel vastgestelde delen (oranje lijn))

Archeologische Waardevol Verwachtingsgebieden (AWV)

AWV categorie 6 (geomorfologische eenheden met een plaggendek, gebieden met een hoge archeologische verwachting)

AWV categorie 7 (overige gebieden met een hoge archeologische verwachting)

AWV categorie 8 (gebieden met een middelmatige archeologische verwachting)

AWV categorie 9 (gebieden met een lage archeologische verwachting)

AWV categorie 10 (gebieden met een lage archeologische verwachting, verhoogde kans op archeologische off-site resten mogelijk goed geconserveerd)

toevoegingen aan verwachtingsgebieden

verstoven gebied

ver- of afgegraven (verstoringsdiepte onbekend)

diep vergraven

onderzoeksmeldingen

vervolgonderzoek of behoud aanbevolen

geen vervolgonderzoek of behoud aanbevolen

status onbekend

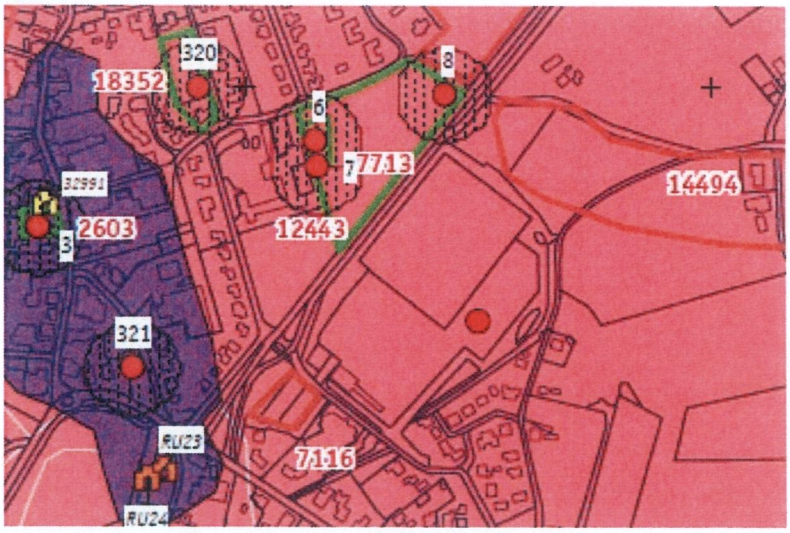

Projectnummer	Datum	Bijlage	Formaat	GAR-nummer	CIS-code	Getekend	Controle	Akkoord	Schaal
DR 283983	28-09-09		A4	851	37171	HB	YB	JJH	

Project

Archeologisch onderzoek Ruurlo, Sportvelden e.o.

Opdrachtgever

SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportpark 't Rikkelder

Onderdeel

Archeologische beleidskaart gemeente Berkelland

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, **T** +31 592 33 **88 99**, **F** +31 592 33 06 67

Grontmij

planning connecting respecting the future

bron: RAAP 2008. Archeologische monumentenzorg in de gemeente Berkelland. Raap-rapport 1701.

Bijlage 5

Locatie boringen en advieskaart

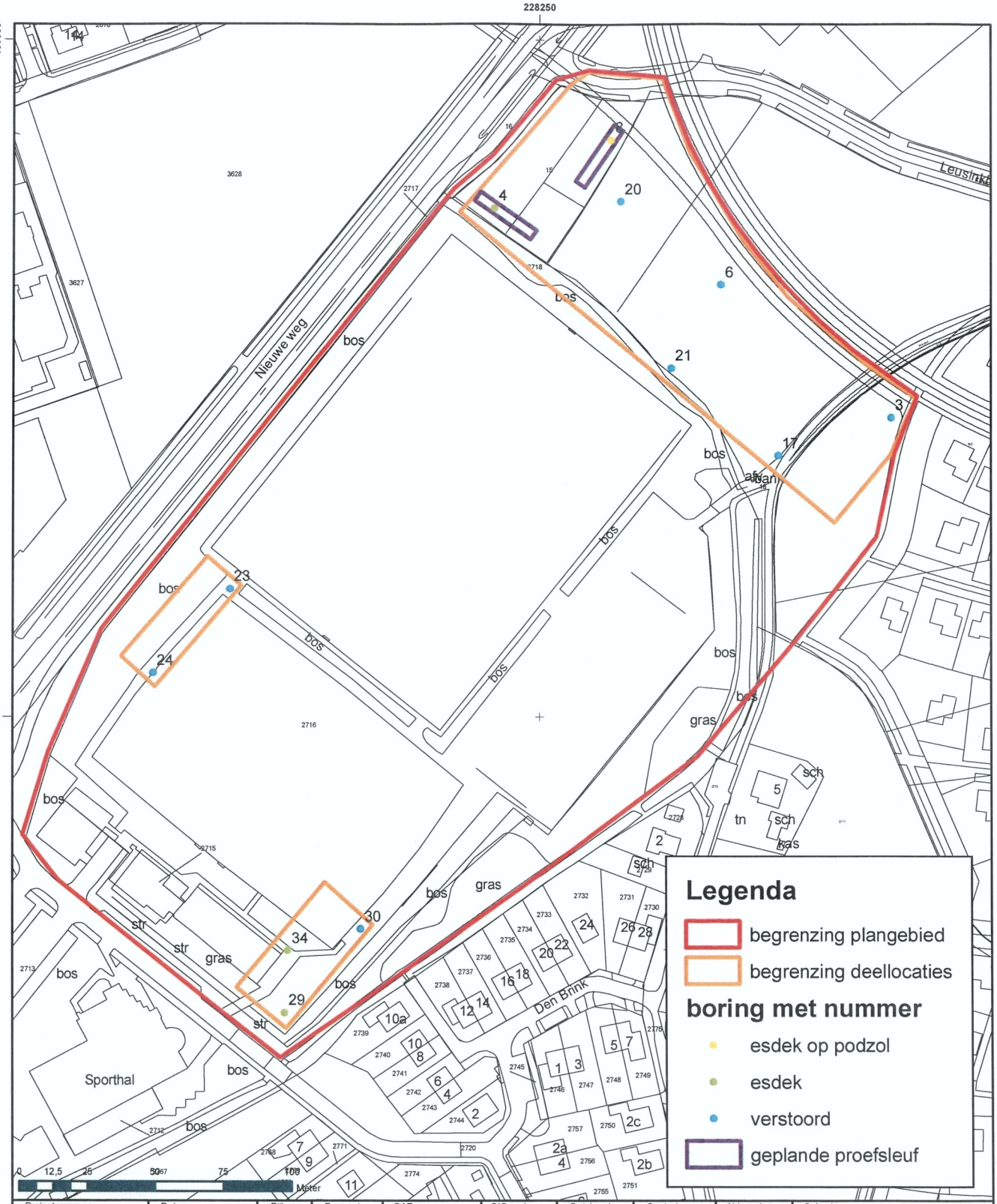

Projectnummer	Datum	Bijlage	Formaat	GAR-nummer	CIS-code	Getekend	Controle	Akkoord	Schaal
DR 293983	12-10-09		A4	851	37171	MO	YB	JJH	1:2.000

Project

Archeologisch onderzoek Ruurlo, sportvelden e.o.

Opdrachtgever

SKBG Onderwijs & Stichting Beheer Sportpark 't Rikkelder

N

Onderdeel

Locatie boringen en advieskaart

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, T +31 592 33 88 99, F +31 592 33 06 67

Grontmij

planning connecting respecting the future

Bijlage 6

Boorprofielen

Grontmij

Project: 't Rikkelder Ruurlo

Projectnummer: 283983A

Boring 03

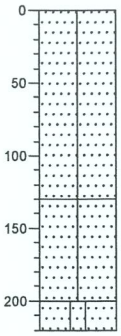

0	MF,H1, grijsbruin, verstoord
130	MF,H2, geelbruin, verstoord
200	MF,, sporen roest, licht geelgrijs
220	

Boring 04

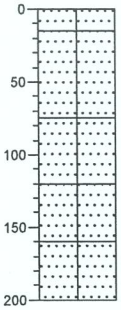

0	MF,, lichtgeel
15	MF,H2, grijsbruin, esdek
75	MF,, zwak roesthoudend, donkergeel
120	MF,, sporen roest, lichtgeel
160	MF,, lichtgeel
200	

Boring 06

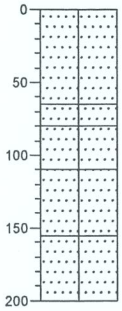

0	MF,, lichtbruin, opgebracht
65	MF,H2, donkergrijs, esdek rest, verstoord
80	MF,H1, grijsbruin, E- en B-resten, verstoord
110	MF,, lichtbruin, BC-horizont
155	MF,, resten roest, lichtgeel, C-horizont
200	

Boring 08

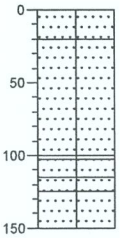

0	MF,H1, sporen roest, bruingeel, opgebracht
20	MF,H2, donkergrijs, esdek
103	MF,H1, grijs, E-horizont
115	MF,H1, zwak roesthoudend, donkerbruin, B-horizont
125	MF,H1, bruin, BC-horizont
150	MF,, geel, C-horizont

Boring 17

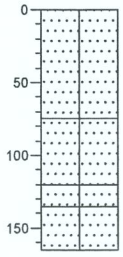

0	MF,H1, bruin, verstoord
75	MF,H1, lichtbruin, verstoord, ingebracht
120	MF,, sporen roest, bruingeel, verstoord
135	ZF,, sporen roest, lichtgeel
165	

Boring 20

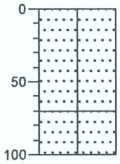

0	MF,H1, geelbruin, verstoord
70	MF,, resten roest, lichtgeel
100	

Boring 21

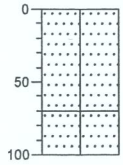

0	MF,H1, resten roest, geel, verwerkt
70	MF,, sporen roest, lichtgeel
100	

Boring 23

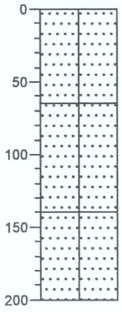

0	MF,H2, resten puin, grijsbruin, esdek, vermengd
65	MF,, lichtgeel
140	MF,, resten roest, lichtgeel
200	

Grontmij

Project: 't Rikkelder Ruurlo

Projectnummer: 283983A

Boring 24

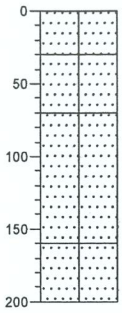

0	MF,H2, resten wortels, grijsbruin
30	MF,H1, bruingeel, verstoord
70	MF,, geel
160	MF,, matig roesthoudend, donkergeel
200	

Boring 29

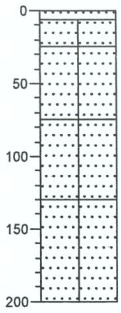

0	klinker
5	MF,, grijsgeel, opgebracht, cunetzand
25	MF,H2, bruin, esdek
75	MF,, geel
130	MF,, zwak roesthoudend, geel
200	

Boring 30

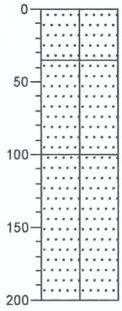

0	MF,H1, geelbruin, verstoord
35	MF,H2, sporen puin, grijsbruin, esdek, vermengd
100	MF,, sporen roest, lichtgeel
200	

Boring 34

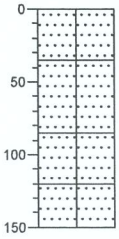

0	MF,, geel, opgebracht, cunetzand
35	MF,H2, bruin, esdek intact
85	MF,H1, grijsbruin, esdek intact
120	MF,, geel
150	

Legenda

Minerale sedimenten

Indeling naar lutumgehalte (delen < 2 µm)
(voor waterafzettingen)

- zeer kleiarm zand (0 - 3% lutum)
- matig kleiarm zand (3 - 5% lutum)
- kleiig zand (5 - 8% lutum)
- zeer lichte zavel (8 - 12% lutum)
- matig lichte zavel (12 - 18% lutum)
- zware zavel (18 - 25% lutum)
- lichte klei (25 - 35% lutum)
- matig zware klei (35 - 50% lutum)
- zeer zware klei (meer dan 50% lutum)

Indeling naar leemgehalte (delen < 50 µm)
(voor windafzettingen)

- zeer leemarm zand (0 - 5% leem)
- matig leemarm zand (5 - 10% leem)
- zwak lemig zand (10 - 18% leem)
- sterk lemig zand (18 - 33% leem)
- zeer sterk lemig zand (33 - 50% leem)
- zandige leem (50 - 85% leem)
- siltige leem (meer dan 85% leem)

Veen

- veen
- kleiig veen
- z zandig veen

Aanduidingen (gebruikt in combinatie met bovenstaande indeling)

Indeling van zand naar korrelgrootte

UF	uiterst fijn zand	(M50-cijfer	50-	105 µm)
ZF	zeer fijn zand	(M50-cijfer	105-	150 µm)
MF	matig fijn zand	(M50-cijfer	150-	210 µm)
MG	matig grof zand	(M50-cijfer	210-	420 µm)
ZG	zeer grof zand	(M50-cijfer	420-	2000 µm)

Indeling naar gehalte organische stof

H1	humusarm
H2	matig humeus
H3	zeer humeus
H4	humusrijk
V	venig

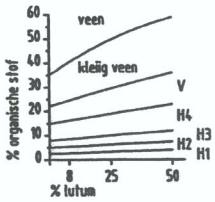

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

- geroerd monster
- ongeroerd monster

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand